

INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI
MINISZTERIUM
VASÚTI IGAZGATÁSI SZERV

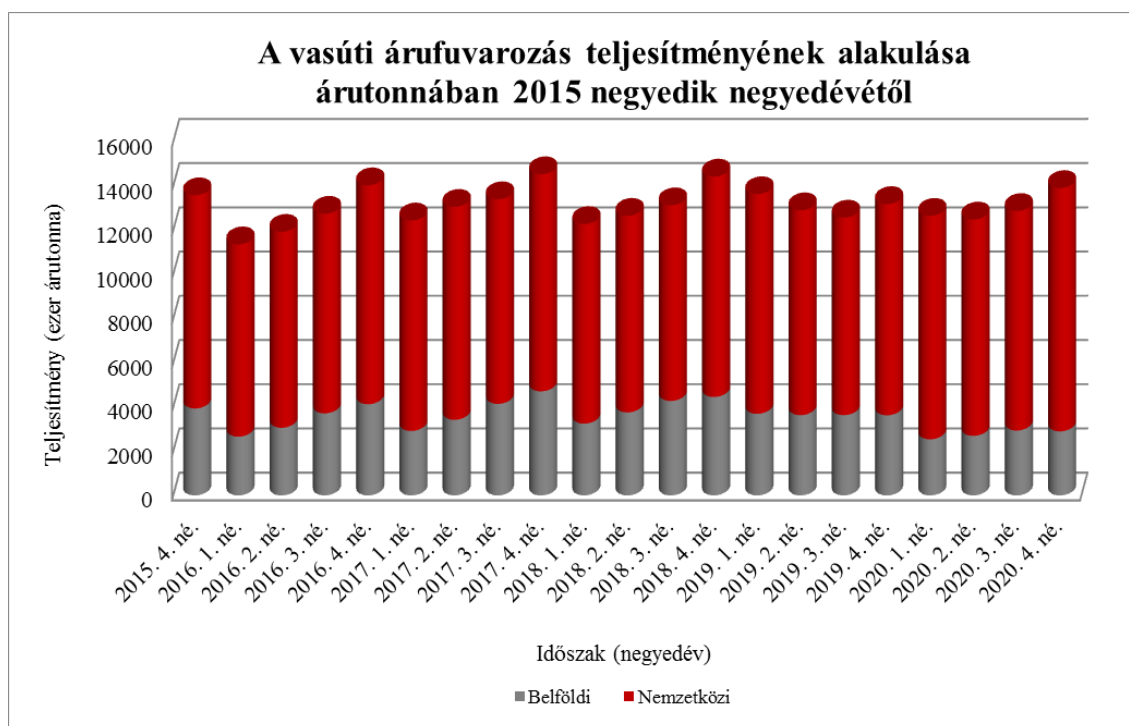
Piaci jelentés
2020. év

Vasúti áru fuvarozás

A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján a **vasúti áru fuvarozás teljesítménye 2020-ban** 51 893 ezer árutonnát és 11 594 millió árutonna-kilométert tett ki. A vasúton szállított áruk tömege 1,5%-kal maradt el a 2019. évitől, míg az árutonna-kilométerben mért vasúti szállítási teljesítmények 8,2%-kal voltak magasabbak 2020 egészét tekintve, mint egy évvel korábban. Belföldi forgalomban a vasút szállítási teljesítménye 11 071 ezer árutonna, illetve 1 366 millió árutonna-kilométer volt. Mindez az egy évvel korábbinál 24,0%-kal kisebb árutonna-teljesítményt, illetve 22,3%-kal alacsonyabb árutonna-kilométerben mért szállítási teljesítményt jelent. Nemzetközi forgalomban 40 821 ezer tonna (az egy évvel korábbinál 7,1%-kal több) tömegű árut szállítottak vasúton, 10 228 millió árutonna-kilométert (a 2019 egész évihez viszonyítva 14,1%-kal nagyobb teljesítményt) teljesítve.

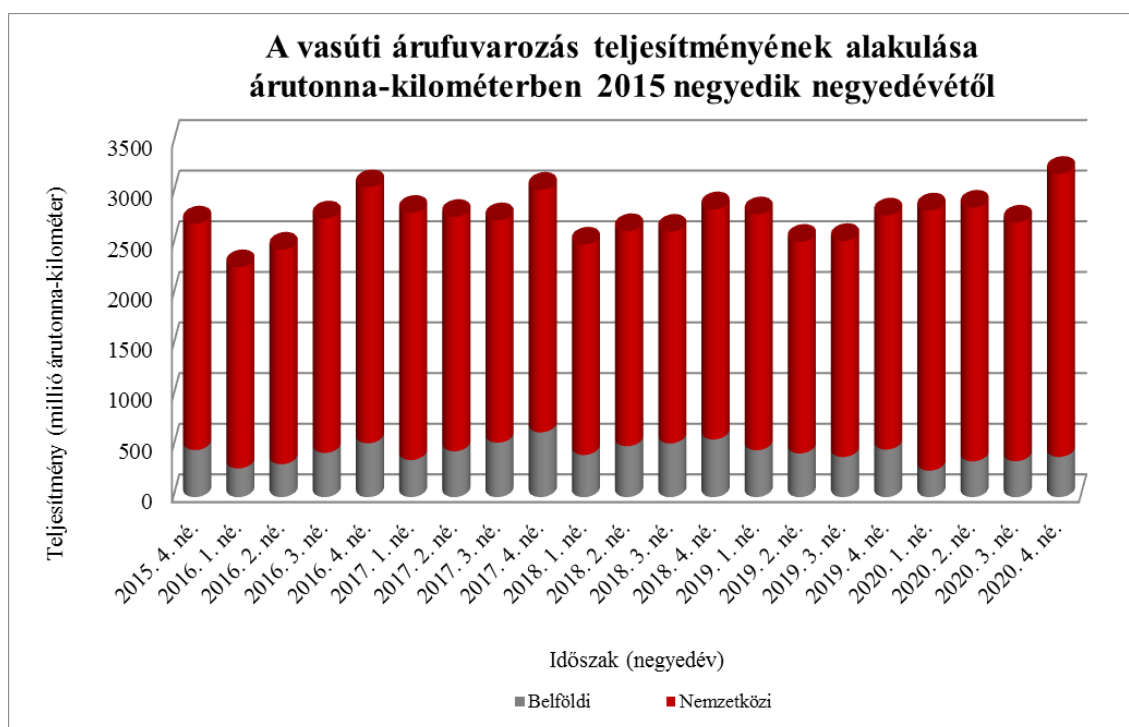
A **2020. év negyedik negyedében** 13 903 ezer tonna, az egy évvel korábbinál 5,5%-kal nagyobb tömegű árut fuvaroztak vasúton, ami 3 193 millió árutonna-kilométert, a 2019 negyedik negyedévinél 14,8%-kal magasabb teljesítményt jelentett. A belföldi vasúti áru fuvarozási teljesítmények 2 899 ezer tonnát és 397 millió árutonna-kilométert, az egy évvel korábbinál 20,0%-kal, illetve 15,7%-kal kevesebbet tettek ki. Nemzetközi forgalomban a vasúton szállított áruk tömege 11 004 ezer tonna volt, az egy évvel korábbinál 15,2%-kal több, az árutonna-kilométerben mért teljesítmény pedig 21,0%-kal 2 796 millió árutonna-kilométerre emelkedett.

A vasúti áru fuvarozási teljesítmények alakulása 2015 negyedik negyedétől kezdve árutonnában az 1. ábrán, árutonna-kilométerben pedig a 2. ábrán látható.

1. ábra

Forrás: KSH

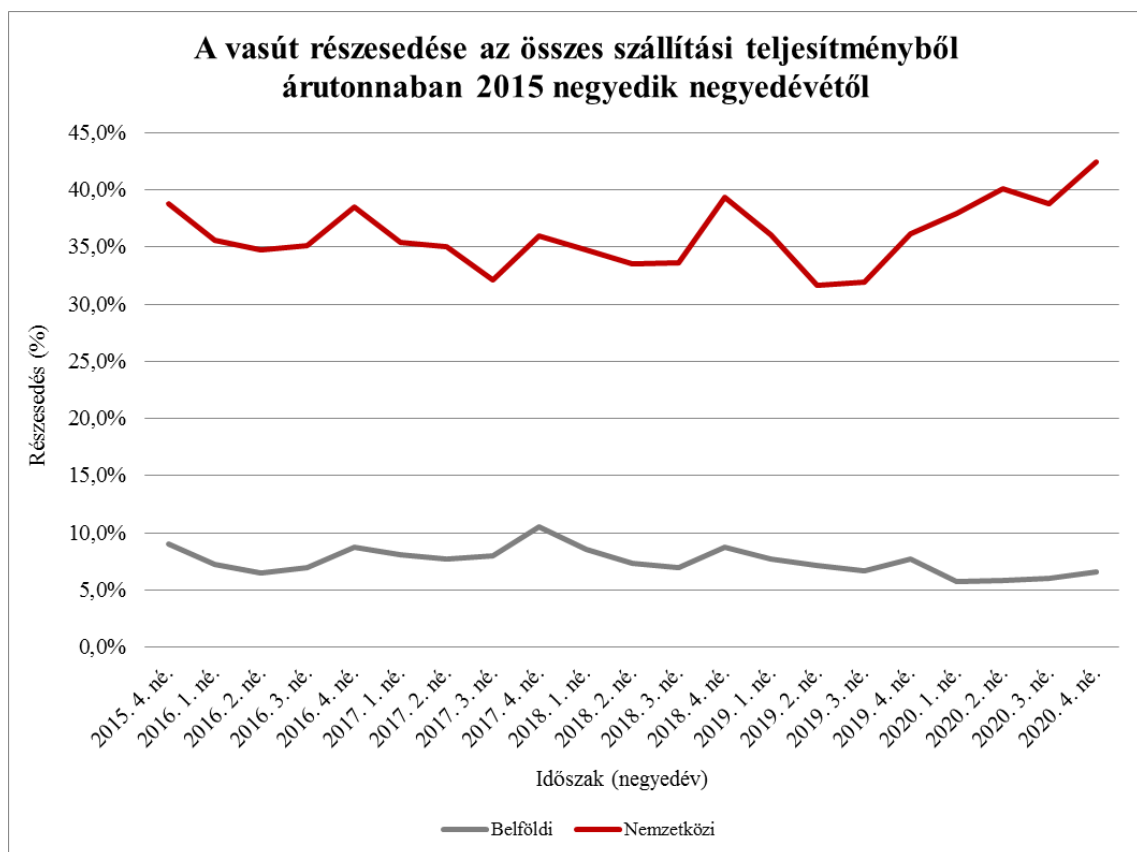

2. ábra

Forrás: KSH

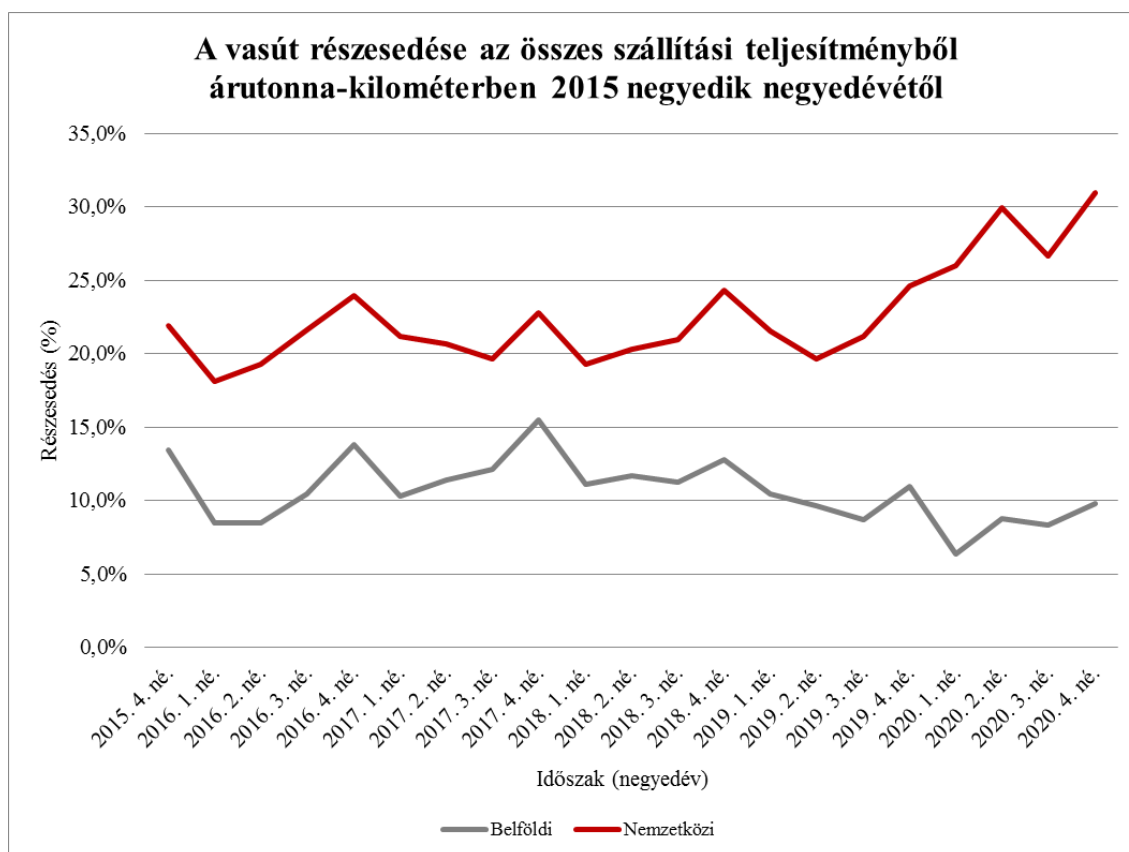
A vasút összes szállítási teljesítményből való részesedése 2020-ban árutonnában számolva 18,1%, az egy évvel korábnál 1,2 százalékponttal magasabb volt, míg az árutonnan-kilométerben mért érték 22,0%-ot tett ki, mely 3,8 százalékponttal haladja meg az egy évvel korábbi értéket. **Belföldi forgalomban** a vasúti árufuvarozás részesedése árutonnában 6,0% (mely 1,3 százalékponttal alacsonyabb, mint az egy évvel korábbi adat), árutonnan-kilométerben pedig 8,3% volt (mely 1,6 százalékponttal alacsonyabb, mint egy évvel korábban). A **nemzetközi forgalom** esetében az összes árutömeg 39,8%-át szállították vasúton (mely 5,7 százalékpontos emelkedést jelent az egy évvel korábbi adathoz képest), az árutonnan-kilométerben mért vasúti részesedés pedig 28,3% volt (mely 6,5 százalékpontos növekedést jelent).

A vasút részesedését az összes árufuvarozási teljesítményen belül 2015 negyedik negyedétől kezdődően – negyedéves bontásban – árutonnában a 3. ábra, árutonnan-kilométerben a 4. ábra mutatja.

3. ábra

Forrás: KSH, ITM Vasúti Igazgatási Szerv-számítás

4. ábra

Forrás: KSH, ITM Vasúti Igazgatási Szerv-számítás

A piaci koncentrációt mérő Herfindahl-Hirschman-index értéke 2020-ban a vasúti társaságok által a Vasúti Igazgatási Szerv számára szolgáltatott adatok alapján az árbevétel tekintve 2 700, teljesített vonatkilométerek alapján számolva 2 224, a teljesített árutonna-kilométerek esetében 2 246 volt, amelyek továbbra is közepes koncentrációt jeleznek. Az egy évvel korábbi adatokat (3 155, 2 289, 2 595) alapul véve megállapítható, hogy a 2020. évben a vasúti árufuvarozási piac koncentrációja kis mértékben csökkent, az mérsékelten koncentrált piacnak tekinthető.

Vasúti személyszállítás

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint **2020-ban a helyközi vasúti személyszállítási teljesítmények** 100,7 millió utasfőt és 4 854 millió utaskilométert tettek ki. A COVID-19 világjárvány nagy hatással volt a teljesítmények alakulására, azok utasfőben 31,4%-kal, utaskilométerben 37,4%-kal voltak alacsonyabbak, mint egy évvel korábban. Belföldön 99,9 millió fő, nemzetközi forgalomban 0,8 millió fő utazott vonattal. Ezen adatok az egy évvel korábbiakhoz képest 30,4%-kal, illetve 75,7%-kal alacsonyabb értéket mutatnak. Az utaskilométerben mért teljesítmények belföldi forgalomban 4 760 millió utaskilométert, nemzetközi forgalomban 94 millió utaskilométert tettek ki. Az előbbi adat 35,4%-os, az utóbbi 75,2%-os csökkenést jelent az egy évvel korábbi értékhez képest.

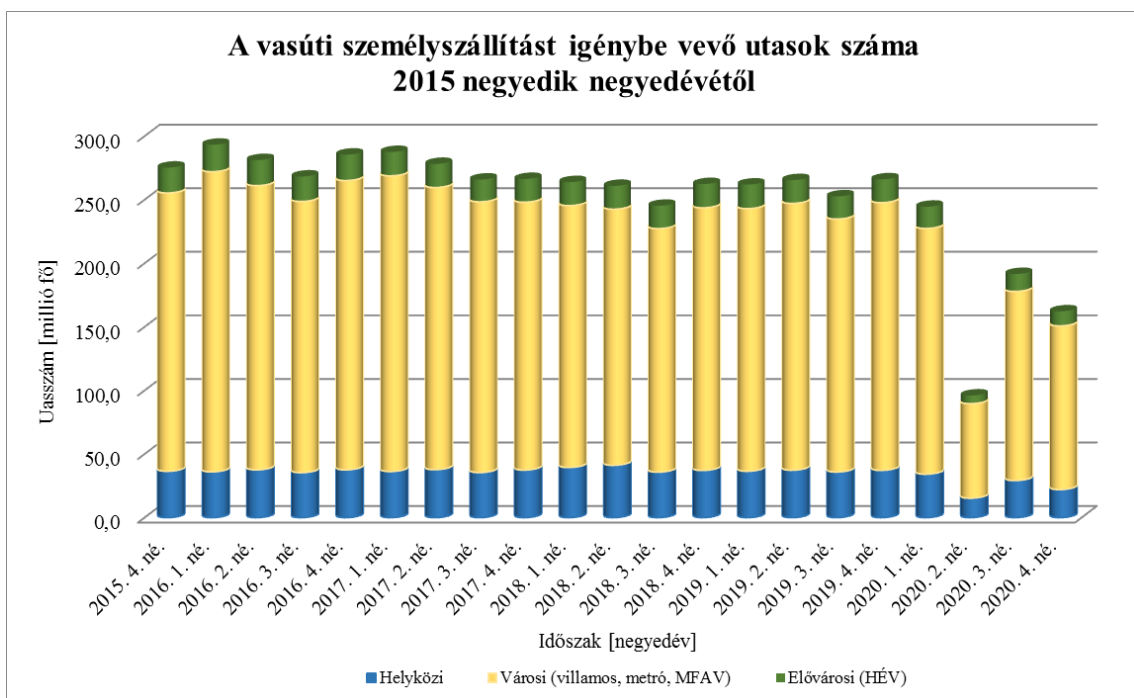
A **2020. év negyedik negyedévében** 22,1 millió fő utazott vonattal, 944,0 millió utaskilométert teljesítve, mely értékek a 2019. negyedik negyedévinél 40,7%-kal, illetve 52,5%-kal alacsonyabb értékeket jelentenek. Ugyanebben az időszakban belföldön 22,0 millió fő (az egy évvel korábbinál 40,9%-kal kevesebb) utas választotta a vasutat, összesen 935,3

millió, a 2019. negyedik negyedévi értéknél 52,9%-kal kevesebb utaskilométert realizálva. Nemzetközi forgalomban 2020 negyedik negyedévében 0,1 millió fő, az egy évvel korábbinál 90,2 %-kal kevesebb számú utas utazott vonattal, 92,3%-kal kevesebb, azaz 8,6 millió utaskilométert teljesítve.

A városi és az elővárosi vasúti személyszállításra is nagy hatással volt a világjárvány. A **városi vasúti személyszállításban (villamoson, metrón és földalattin) 2020 folyamán** a Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 544,9 millió utast szállítottak, mely 34,0%-os csökkenésnek felel meg 2019-hez viszonyítva. **2020 negyedik negyedévében** a városi vasúti személyszállítást 128,7 millió fő vette igénybe, ami 38,9%-os visszaesést jelent a 2019. október-decemberi időszakhoz képest.

Az **elővárosi vasutat (HÉV-et) 2020-ban** az egy évvel korábbi értéknél 33,7%-kal kevesebb, 48,6 millió utas vette igénybe. A HÉV-vel utazók száma 2020 októbere és decembere között 11,4 millió fő volt, mely 2019 azonos időszakának adatához viszonyítva 37,7%-kal kisebb érték.

A vasúti személyszállítási teljesítmények alakulását 2015 negyedik negyedétől kezdődően utasfőben az 5. ábra mutatja.

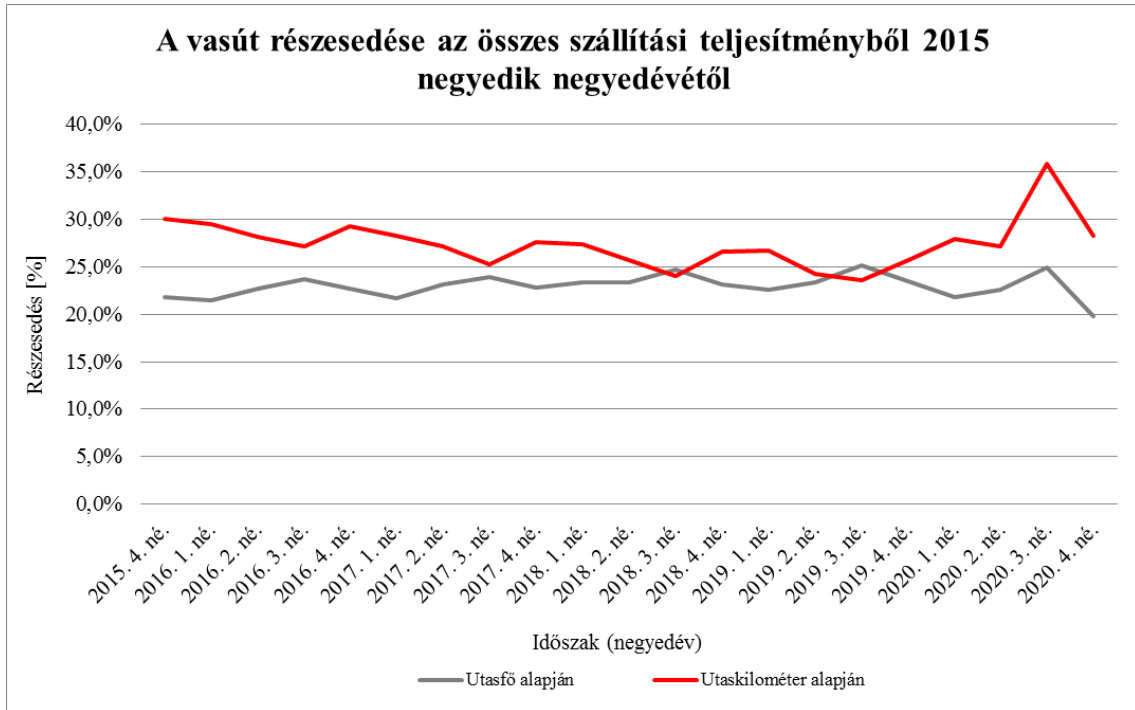

5. ábra

Forrás: KSH

A vasút részesedése a helyközi személyszállításon belül a 2020. évet tekintve utasfőben mérve 22,2%-ot, utaskilométerben számolva pedig 30,0%-ot tett ki. Egy évvel korábban ezen mutatók értéke 23,6%, illetve 24,9% volt. Belföldön az összes helyközi utas 22,2%-a választotta utazásához a vasutat (szemben az egy évvel korábbi 23,5%-kal), és az összes helyközi személyszállítási utaskilométer-teljesítmény 34,3%-a (2019-ben 37,1%-a) realizálódott vasúton. Nemzetközi forgalomban az összes utas 28,2%-a utazott vonattal, ami az utaskilométerben mért teljesítmények 5,6%-át jelentette (szemben az egy évvel korábbi 24,5%-kal, illetve 3,4%-kal).

A 6. ábra bemutatja a vasút helyközi személyszállításon belüli részesedésének alakulását 2015 negyedik negyedétől kezdve.

6. ábra

Forrás: KSH, ITM Vasúti Igazgatási Szerv-számítás

A **vasúti személyszállítási piac szerkezetét** illetően jelentős változás a 2020. évet tekintve továbbra sem volt tapasztalható: a **Herfindahl-Hirschman-index értéke** az árbevételben számolva 9 277, a megtett vonatkilométer esetében 8 812, a teljesített utaskilométerek vonatkozásában pedig 9 249 volt, mely továbbra is erős piaci koncentrációt jelez.

A közszolgáltatás keretében országos vasúti személyszállítási tevékenységet végző vasúti társaságok teljesítményét vizsgálva megállapítható, hogy vonatkilométerben mért teljesítményük 47,0%-át elővárosi és regionális, míg 53,0%-át hagyományos távolsági vonatok közlekedtetésével érték el. Utaskilométerben mérve teljes teljesítményük 99,7%-át, vonatkilométerben mérve 99,4 %-át tette ki a közszolgáltatás. Az országos vasúti személyszállítási piac egészét tekintve a közszolgáltatás aránya utaskilométerben mérve 99,4%, vonatkilométerben mérve 99,3% volt.

Az országos pályahálózaton engedélyköteles vasúti tevékenységet végzők száma

2020-ban a vasúti igazgatási szerv **három országos árutovábbítási és egy országos személyszállítási tevékenységre vonatkozó működési engedélyt adott ki**. Így 2020. december 31-én – a tizenhat külföldi székhelyű, EGT-hatályú működési engedéllyel rendelkező és a vasúti igazgatási szervnél vasúti áru fuvarozási tevékenység végzésére irányuló szándékát jelző vasúti társasággal együtt – **55 vasúti társaság** az országos vasúti pályahálózaton történő árutovábbításra, 5 vasúti társaság az országos vasúti pályahálózaton történő személyszállításra feljogosító működési engedéllyel rendelkezett.

Vasúti pályahálózat

Az országos pályahálózat-működtetők adatszolgáltatása alapján a magyarországi országos vasúti pályahálózatokon a vasúti társaságok vonatai összesen 100,1 millió kilométert tettek meg, ennek 81,8%-át a személyszállító vonatok realizálták. A villamos vontatású vonatok által megtett távolság a 2019. évi értékhez viszonyítva 2,5 százalékkal növekedett, 81 070 ezer vonatkilométert tett ki, melynek 76,4%-a személyszállító, 20,1%-a árutovábbító vonatok teljesítménye (2019-ben 75,0% és 21,3%).

A 2020. évben az **országos vasúti pályahálózat-működtetésből** származó értékesítés nettó árbevétele - az e tevékenységet végző GYSEV Zrt.-t és MÁV Zrt.-t összesítve tekintve - 156,1 milliárd forintot tett ki, mely 2,1 milliárd forinttal maradt el a 2019. évitől. A nettó árbevétel meghatározó hányada a hálózat-hozzáférési díjakból áll, ez az összeg a 2020. évben 135,3 milliárd forintnak felelt meg, mely 5,5 milliárd forinttal kevesebb a 2019. évi értéknél. Az állam által nyújtott pályaműködtetési költségtérítés és támogatás a 2020. évben összesen 104,4 milliárd forintot tett ki, mely - részben a pandémiás helyzet okozta költségtérítés összegének köszönhetően - 21,4 milliárd forinttal több a 2019. évi összegnél. Az állami költségtérítés összesen 99,9 milliárd forint volt, mely a 2019. évhez viszonyítva 20,3 milliárd forintos emelkedésnek felel meg, míg az állami támogatás összege a 2020. évben 1,1 milliárd forinttal 4,5 milliárd forintra nőtt. A megrendelő által biztosított felújítási költségtérítés összege 2020-ban 28,0 milliárd forintot tett ki, mely 5,0 milliárd forinttal magasabb a 2019. évi értéknél.

Magyarország országos vasúti pályahálózatain 1497 vasútállomás és vasúti megállóhely üzemelt a 2020. évben. Ezek közül egy több mint napi 25 000 utast, öt napi 10 000 - 25 000 fő közötti utast, míg 73 napi 1 000 - 10 000 fő közötti utast szolgált ki átlagosan. Az állomások és megállóhelyek 94,7%-a kevesebb mint ezer utas cseréjét bonyolította le naponta átlagosan. A COVID-19 járvány hatása az állomások által kiszolgált utasok számában is érzékelhető volt. 2019-ben kettő több mint napi 25 000 utast, hat napi 10 000 - 25 000 fő közötti utast, míg 107 napi 1 000 - 10 000 fő közötti utast szolgált ki átlagosan és az állomások és megállóhelyek 92,3%-a kevesebb mint ezer utas cseréjét bonyolította le naponta átlagosan. Megállapítható, hogy az utascserék átlagos száma jelentősen csökkent.

Vasúti munkavállalók

A vállalkozó vasúti társaságok által szolgáltatott adatok alapján a vasúti szállítási ágazatban dolgozók száma Magyarországon a 2020. év végén 22,2 ezer fő volt. A dolgozók 12,7%-a a 30 év alatti, 49,7%-a a 30 és 50 év közötti, míg 39,7%-a az 50 év feletti korcsoportba tartozott. A nemek szerinti bontást vizsgálva megállapítható, hogy a női dolgozók aránya nem éri el az egynegyedét (22,2%). A teljes személyi állomány 97,6%-a határozatlan idejű szerződéssel került foglalkoztatásra. Az alkalmazott mozdonyvezetők száma 4,0 ezer fő volt, 12,4%-uk 30 év alatti, 51,4%-uk 30-50 év közötti és 36,2%-uk 50 évnél idősebb. A női mozdonyvezetők a teljes mozdonyvezetői létszám hat ezrelékét tették csupán ki.

Az országos pályahálózat-működtető vasúti társaságok által szolgáltatott adatok alapján e társaságoknál dolgozók száma Magyarországon a 2020. év végén 19,3 ezer fő volt. A dolgozók 9,9%-a a 30 év alatti, 44,6%-a a 30 és 50 év közötti, míg 45,5%-a az 50 év feletti korcsoportba tartozott. A nemek szerinti bontást vizsgálva megállapítható, hogy a női dolgozók aránya 18,1%. A munkavállalók 48,2%-a a vasútállomásokon végzi napi

tevékenységét, 14,9% a pályahálózat karbantartásával foglalkozik, míg 7,1% az energiaellátás területén dolgozik.

Kitekintés

A Független Szabályozó Szervezetek Csoportja – Vasút (Independent Regulators' Group – Rail, IRG-Rail)¹ megjelentette az európai vasúti piac 2019. évi helyzetét bemutató piaci jelentését. A dokumentum a korábbi évekhez hasonlóan a nemzeti vasúti szabályozó szervek által összegyűjtött adatok alapján elemzi az európai vasúti pályahálózatban, a pályahasználati díjakban bekövetkezett változásokat, a vasúti árufuvarozási és személyszállítási piac teljesítményét és számot ad a tagországok által elért eredményekről, valamint a szabályozó szervezetek fontosabb döntéseiről.

A COVID-19 világméretű járvány 2020. évi hatásainak vizsgálata érdekében a szervezet kiadott egy külön jelentést is, amelyben megállapította, hogy a világméretű járvány és annak következményei általában véve a vasúti szállítási teljesítmények visszaeséséhez vezettek. A 2019. és a 2020. évi adatokat összehasonlítva kitűnt, hogy az utaskilométerben mért teljesítmény csökkenése 48 százalékos volt Európában, 2020 második és a negyedik negyedében különösen nagy zuhanás volt tapasztalható. A vasúti árufuvarozás esetében a visszaesés kevésbé volt jelentős, az egész évet tekintve a nettó árutonna-kilométerben mért teljesítmény hét százalékkal csökkent, a negyedik negyedévi teljesítmény pedig már kis mértékben meg is haladta a 2019. év azonos negyedében mért értéket. A személyszállítás vonatkozásában adatot szolgáltató 20 ország közül 17 arról számolt be, hogy az előző évhez viszonyítva 2020-ban javult a közlekedő vonatok pontossága, míg az árufuvarozást vizsgálva 17 országból 16 mért e tekintetben emelkedést.

Az angol nyelvű jelentések közvetlenül a következő linken érhetők el:

<https://www.irg-rail.eu/irg/documents/market-monitoring/312,2021.html>

¹Az IRG-Rail jelenleg 31 európai ország független vasúti szabályozó szervezetét tömörítő hálózat, amelynek a magyar vasúti igazgatási szerv, az Innovációs és Technológiai Minisztérium Vasúti Igazgatási Szerve is tagja. A tömörülés munkacsoportokba szerveződve végzi munkáját. Ezek között működik piacelemzéssel foglalkozó munkacsoport is, tekintettel arra, hogy a vasúti piac nyomon követése fontos eszköz a szabályozó szervek által végzett tevékenységek irányvonalának meghatározásához és a vasúti társaságok által nyújtott szolgáltatások fejlesztésének ösztönzéséhez.